

Rozdział I. Ochrona lasu jako zabytku w prawie polskim

Prof. dr hab. Bartosz Rakoczy

Problematyka ochrony lasów i ochrony zabytków jest w piśmiennictwie traktowana odrębnie. Nieliczni Autorzy dostrzegają ów związek, wskazując na wspólne cechy ochrony środowiska i ochrony zabytków¹. Pozornie odnieść można wrażenie, że taki związek nie istnieje, albo iż ma on charakter znikomy. Tymczasem problem ten jest doniosły i to nie tylko ze względu na aspekty teoretyczne, ale także ze względu na potrzeby praktyki.

Celem tego artykułu jest analiza problemów objęcia lasu ochroną według przepisów o ochronie zabytków, ze szczególnym uwzględnieniem dualizmu ochrony, wynikającej także z norm prawa ochrony środowiska. Artykuł będzie obejmował również badanie styku prawa ochrony środowiska, w tym prawa leśnego i prawa ochrony zabytków.

Prawne pojęcie lasu zostało zdefiniowane w art. 3 ustawy o lasach². Stanowi on, iż: „Lasem w rozumieniu ustawy jest grunt:

- 1) o zwartej powierzchni co najmniej 0,10 ha, pokryty roślinnością leśną (uprawami leśnymi) – drzewami i krzewami oraz runem leśnym – lub przejściowo jej pozbawiony:
 - a) przeznaczony do produkcji leśnej lub
 - b) stanowiący rezerwat przyrody lub wchodzący w skład parku narodowego albo
 - c) wpisany do rejestru zabytków;
- 2) związany z gospodarką leśną, zajęty pod wykorzystywane dla potrzeb gospodarki leśnej: budynki i budowle, urządzenia melioracji wodnych, linie podziału przestrzennego lasu, drogi leśne, tereny pod liniami energetycznymi, szkółki leśne, miejsca składowania drewna, a także wykorzystywany na parkingi leśne i urządzenia turystyczne”.

¹ Np. W. Radecki, Ustawa o lasach, s. 36.

² Ustawa z 28.8.1991 r. o lasach (t.j. Dz.U. z 2014 r. poz. 1153 ze zm.), dalej jako: LasU.

Punktem wyjścia dla analizy pojęcia las, jest stwierdzenie, że las jest gruntem o specyficznych cechach. Ta zatem cecha lasu jest najistotniejsza, choć nie rozstrzygająca. Lasem jest zatem grunt o specyficznych cechach prawem określonych.

Kwestie związane z ochroną zabytków pojawiają się w tym przepisie, definiującym pojęcie lasu w pkt 1 lit. a.

W. Radecki, analizując ten przepis zauważył, iż ustawa o lasach wprowadziła trzy kryteria podstawowe i jedno dodatkowe uznania danego gruntu za las. Autor ten wyróżnił kryterium przyrodnicze, kryterium przestrzenne i kryterium przeznaczenia. Dodatkowym kryterium jest kryterium związane z gospodarką leśną³.

Kryterium przyrodnicze obejmuje pokrycie gruntu roślinnością leśną, przy czym przejściowe pozbawienie takiego gruntu tejże roślinności nie pozbawia tego gruntu charakteru lasu. Kryterium przestrzenne uznaje za las tylko taki grunt, który ma zwartą powierzchnię. Kryterium przeznaczenia, zdaniem W. Radeckiego, obejmuje przeznaczenie lasu do produkcji leśnej. Wreszcie dodatkowym kryterium według W. Radeckiego jest kryterium powiązania lasu z gospodarką leśną⁴.

Z analizowanego punktu widzenia kluczowe jest kryterium przeznaczenia, gdyż w jego ramach W. Radecki umieszcza kwestię związaną z wpisem lasu do rejestru zabytków. Zasadniczą funkcją lasu jest funkcja produkcyjna. Wykonywana jest ona w ramach trwale zrównoważonej gospodarki leśnej i gospodarki leśnej, które to pojęcia zostały zdefiniowane odpowiednio w art. 6 LasU. Dla badań nad problematyką lasów w kontekście ochrony zabytków znaczenie ma pojęcie trwale zrównoważonej gospodarki leśnej, które zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt 1a LasU oznacza „działalność zmierzającą do ukształtowania struktury lasów i ich wykorzystania w sposób i tempie zapewniającym trwałé zachowanie ich bogactwa biologicznego, wysokiej produktywności oraz potencjału regeneracyjnego, żywotności i zdolności do wypełniania, teraz i w przyszłości, wszystkich ważnych ochronnych, gospodarczych i socjalnych funkcji na poziomie lokalnym, narodowym i globalnym, bez szkody dla innych ekosystemów”.

Bliższa analiza tego pojęcia jest zbędna i wykraczałaby zdecydowanie poza ramy tego opracowania. Wystarczy poprzestać na stwierdzeniu, że trwale zrównoważona gospodarka leśna zakłada równowagę pomiędzy różnymi funkcjami lasu. Dotyczy to, przede wszystkim poszukiwania i osiągnięcia równowagi pomiędzy produkcyjną funkcją lasu, a potrzebami wynikającymi z jego ochrony.

³ W. Radecki, Ustawa o lasach, s. 36.

⁴ *Ibidem*, s. 36.

Ustawodawca zakłada, że funkcja produkcyjna lasu nie może mieć priorytetowego znaczenia, podobnie zresztą, jak sama ochrona lasu⁵.

Pogląd W. Radeckiego wskazuje, że funkcja produkcyjna lasu zostaje wyłączona wtedy, gdy las jest objęty ochroną jako zabytek. Mamy tu więc do czynienia z konfliktem aksjologicznym, który ustawodawca rozwiązuje w dwojakiego rodzaju sposób. W przypadku lasu, który nie jest objęty ochroną zabytków godzi na płaszczyźnie normatywnej potrzeby ochrony lasu i jego ochrony. Natomiast w przypadku, gdy las jest objęty ochroną zabytków funkcja produkcyjna zostaje pominięta. Zatem prawodawca daje pierwszeństwo ochronie zabytków, nad funkcją produkcyjną lasu.

Zatem sama ochrona lasu nie eliminuje osiągania celów gospodarczych. Osiąganie tych celów następuje jedynie w ramach trwale zrównoważonej gospodarki leśnej. Natomiast ochrona zabytków wyłącza całkowicie funkcję produkcyjną lasu⁶.

W konsekwencji wpis lasu do rejestru zabytków ma bardzo istotne znaczenie nie tylko dla jego ochrony, ale także i dla produkcji leśnej, która poprzez ten wpis jest wyłączona.

Ochrona lasu może się, więc odbywać dwukierunkowo. Pierwszym kierunkiem takiej ochrony jest ochrona lasu jako elementu przyrodniczego, a drugim kierunkiem jest ochrona lasu jako zabytku. Las więc jest traktowany jako cenny element przyrodniczy i może być traktowany jako zabytek. Ochrona lasu jako elementu cennego przyrodniczo następuje zawsze i w odniesieniu do każdego lasu. Wszak jak stanowi art. 2 ustawy o lasach „Przepisy ustawy stosuje się do lasów, bez względu na formę ich własności”. Natomiast ochrona lasu jako zabytków nie ma charakteru powszechnego w tym znaczeniu, że nie każdy las *ex definitione* jest jednocześnie zabytkiem. W tym ostatnim przypadku ochrona lasu następuje jedynie po wpisaniu lasu do rejestru zabytków.

Postępowanie rejestrowe, jak i sam rejestr prowadzone są na podstawie ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami⁷.

Zgodnie z art. 7 OchrZabytU „Formami ochrony zabytków są:

- 1) wpis do rejestru zabytków;
- 2) uznanie za pomnik historii;
- 3) utworzenie parku kulturowego;
- 4) ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego albo w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji

⁵ B. Rakoczy, Ustawa, s. 34.

⁶ Podobnie zresztą, jak objęcie go formami ochrony przyrody.

⁷ Ustawa z 23.7.2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz.U. z 2014 r. poz. 1446), dalej jako: OchrZabytU.

o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego”.

M. Cherka wskazuje, że powyższy przepis wprowadza zamknięty katalog prawnych form ochrony konserwatorskiej⁸. Z badanego punktu widzenia znaczenie ma jedynie wpis do rejestru zabytków.

Jak stanowi art. 9 OchrZabytU: „1. Do rejestru wpisuje się zabytek nieruchomości na podstawie decyzji wydanej przez wojewódzkiego konserwatora zabytków z urzędu bądź na wniosek właściciela zabytku nieruchomości lub użytkownika wieczystego gruntu, na którym znajduje się zabytek nieruchomy. 2. W trybie określonym w ust. 1, do rejestru może być również wpisane otoczenie zabytku wpisanego do rejestru, a także nazwa geograficzna, historyczna lub tradycyjna tego zabytku. (...) 4. Wpisanie zabytku nieruchomości do rejestru ujawnia się w księdze wieczystej danej nieruchomości na wniosek wojewódzkiego konserwatora zabytków, na podstawie decyzji o wpisie do rejestru tego zabytku. 5. Decyzja o wpisie zabytku nieruchomości do rejestru, na wniosek wojewódzkiego konserwatora zabytków, stanowi podstawę wpisu w katastrze nieruchomości. 6. Na wniosek wojewódzkiego konserwatora zabytków informację o wpisie zabytku nieruchomości do rejestru ogłasza się w wojewódzkim dzienniku urzędowym”. Ponieważ las jest gruntem, to jego ochrona, jako zabytku, będzie odbywała się na podstawie przepisów o ochronie zabytków nieruchomości. Pojęcie zabytku nieruchomości zostało zdefiniowane w art. 3 pkt 1 i odpowiednio 2 OchrZabytU. Przepis ten stanowi, iż: „Użyte w ustawie określenia oznaczają:

- 1) zabytek – nieruchomość lub rzecz ruchomą, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową;
- 2) zabytek nieruchomy – nieruchomość, jej część lub zespół nieruchomości, o których mowa w pkt 1”.

K. Zalasńska, uwzględniając także art. 6 OchrZabytU wskazuje, iż: „zabytkiem nieruchomym (...) jest nieruchomość, część nieruchomości lub zespół nieruchomości będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową; a w szczególności krajobrazy kulturowe, układy urbanistyczne, ruralistyczne i zespoły budowlane, dzieła architektury i budownictwa,

⁸ M. Cherka (red.), Ustawa, s. 67.

działa budownictwa obronnego, obiekty techniki, a zwłaszcza kopalnie, huty, elektrownie i inne zakłady przemysłowe, cmentarze, parki, ogrody i inne formy zaprojektowanej zieleni, miejsca upamiętniające wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji”⁹.

Zacytowana wyżej definicja zabytku nieruchomego nie obejmuje jednak lasu zdefiniowanego w art. 3 LasU. Przy czym nie chodzi tu jedynie o to, że las jako przedmiot ochrony zabytków nie został wymieniony wprost, ale o to, że żaden z desygnatów pojęcia zabytek nie obejmuje lasu.

Słusznie zauważa A. Jagielska-Burduk, iż: „Zabytek winien powstać przy udziale człowieka czy też nawet w całości stanowić owoc jego pracy. Takie sformułowanie odzwierciedla różnorodność postaci zabytków. Niektóre powstają jako dzieła autorskie, ucieleśniają wizję i zamysł twórcy. Najpopularniejszym przykładem są dzieła sztuki w formie rzeźb czy obrazów. Z drugiej strony nie każdy obiekt zabytkowy podziwiamy wyłącznie dzięki pracy rąk ludzkich, jak chociażby ogrody zabytkowe, w których wartością jest ich układ, rozplanowanie będące dziełem człowieka, ale też odpowiedni wzrost drzew, kwiatów, uwarunkowany warunkami klimatycznymi lub właściwościami samej sadzonki rośliny”¹⁰.

Pogląd ten zwraca uwagę przede wszystkim na aktywność człowieka i owoc tejsze aktywności. Nawet wtedy, gdy A. Jagielska-Burduk wskazuje przykładowo na ogrody zabytkowe i sprawczą siłę działania natury, to również i w tym wypadku znaczenie ma połączenie tychże sił z działalnością człowieka. Tymczasem w przypadku lasu kwestia aktywności człowieka nie odgrywa jakiegokolwiek roli. Owszem, należy wskazać na art. 3 pkt 39 ustawy – Prawo ochrony środowiska¹¹, który stanowi, iż środowiskiem jest „ogół elementów przyrodniczych, w tym także przekształconych w wyniku działalności człowieka, a w szczególności powierzchnię ziemi, kopaliny, wody, powietrze, krajobraz, klimat oraz pozostałe elementy różnorodności biologicznej, a także wzajemne oddziaływania pomiędzy tymi elementami”.

W doktrynie zwrócono uwagę na znaczenie dla ochrony środowiska nie tylko sił natury, ale także i działalności człowieka¹². Jednak problem aktywności człowieka jest inaczej postawiony w prawie ochrony środowiska i w prawie ochrony zabytków. O ile w tym drugim przypadku brak aktywności ludzkiej praktycznie pozbawia daną rzecz ochrony zabytków, o tyle w tym pierwszym przypadku owa aktywność występuje jedynie przy okazji i nie jest desygnatem pojęcia środowisko („w tym także”, a nie „w tym jedynie”).

⁹ K. Zalaszińska, Prawna ochrona zabytków nieruchomych, s. 137.

¹⁰ A. Jagielska-Burduk, Zabytek, s. 69.

¹¹ Ustawa z 27.4.2001 r. – Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz.U. z 2013 r. poz. 1232 ze zm.).

¹² Zob. m.in. B. Wierzbowski, B. Rakoczy, Prawo, s. 12.

Już tylko z tego punktu widzenia las nie mógłby być objęty ochroną zabytków. Nie mieści się on nawet w katalogu wymienionych jedynie przykładowo zabytków. W każdym bowiem przypadku ustawodawca akcentuje chociaż niewielki, ale jednak istotny, element aktywności człowieka.

Powstaje więc pytanie o to, dlaczego las jest mimo tych zastrzeżeń elementem ochrony zabytków?

O tym, że las podlega ochronie jako zabytek decydują nie jego walory i przymioty wiążące go z działalnością człowieka, a wyłącznie wola prawodawcy. Las, nie dlatego, może być objęty ochroną zabytków, że spełnia kryteria definicyjne pojęcia zabytek nieruchomy, ale dlatego, iż wyraźnie taką możliwość przewiduje prawodawca w LasU, a dokładnie w jej art. 3.

Możliwość objęcia lasu ochroną zabytków jest dobitnym przykładem na dopuszczalność formułowania zabytku nieruchomego w znaczeniu formalnym i w znaczeniu materialnym. Zabytek nieruchomy w znaczeniu materialnym obejmuje te zabytki, które spełniają warunki wskazane w definicji legalnej. Przy czym za kluczowe dla tej definicji uznać należy związek tego zabytku z działalnością człowieka. Natomiast zabytek nieruchomy w znaczeniu formalnym jest to grunt (nieruchomość), która nie spełnia wymogów określonych w definicji legalnej, ale objęta jest ochroną zabytków na podstawie przepisu ustawy, który wyraźnie taką możliwość przewiduje. Las, zatem może być uznany za przedmiot ochrony zabytków, nie dlatego, że spełnia wymogi określone w definicji legalnej, ale dlatego, że możliwość taka wynika wyraźnie z art. 3 LasU.

Oczywiście kwestia, czy las jest zabytkiem nieruchomym w znaczeniu formalnym, czy w znaczeniu materialnym nie może być przeszkodą dla stosowania tych samych instrumentów ochronnych, jak w stosunku do pozostałych zabytków nieruchomych. Ochrona ta może i powinna być wykonywana w jednakowy sposób. Odstępstwem od tej zasady może być jedynie potrzeba uwzględnienia przyrodniczych i środowiskowych aspektów lasu.

Problem ten dostrzega prawodawca. W myśl art. 2 ust. 1 OchrZabytU: „Ustawa nie narusza w szczególności przepisów o muzeach, o bibliotekach, o języku polskim, Prawa ochrony środowiska, o ochronie przyrody, o gospodarce nieruchomościami, o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, Prawa budowlanego, o ochronie danych osobowych i o ochronie informacji niejawnych”.

W piśmiennictwie zauważono trafnie, iż: „Artykuł 2 jest przepisem, określającym stosunek komentowanej ustawy [tj. OchrZabytU – przyp. B.R.] do innych regulacji ustawowych. Zawiera on dwie informacje o ogólnym charakterze. Po pierwsze sygnalizuje on, iż kwestie dotyczące zabytków można znaleźć również w innego rodzaju ustawach, wskazanych w ust. 1 powyższego przepisu, wobec czego przepisy omawianej ustawy powinny być interpretowane i stosowane

z uwzględnieniem innych rozwiązań ustawowych, mających charakter przepisów szczególnych¹³.

Zwrócono również i uwagę na wątpliwości natury walidacyjnej, które art. 2 OchrZabytU może sprawiać. Podniesiono, bowiem, iż: „zasadne jest postrzeganie OchrZabytU jako *lex generalis* w takim znaczeniu, że normuje ona zbiorczo główny zrąb zagadnień związanych z ochroną zabytków i opieką nad zabytkami, tworząc ramy prawne dla krajowego systemu wspomnianej opieki i ochrony, ale przy poszanowaniu specyfiki poszczególnych regulacji sektorowych. W świetle wyraźnego brzmienia art. 2 OchrZabytU niedopuszczalna jest zatem taka interpretacja jej postanowień, która w efekcie prowadziłaby do wypaczenia istoty czy wręcz podważenia zasadności istnienia instytucji lub konstrukcji normatywnych wprowadzonych przepisami innych ustaw.

Powyższe nie zmienia przy tym faktu, że zastosowaną w art. 2 OchrZabytU konstrukcję normatywną należy ocenić jako wadliwą. Zawarcie w komentowanym przepisie ustawy, w wyniku użycia sformułowania «w szczególności», otwartego katalogu regulacji wyłączających stosowanie jej przepisów stwarza bowiem ryzyko deregulacji dziedziny ochrony zabytków przez normy szczególne, znajdujące się poza główną regulacją ustawową. Innymi słowy, możliwa jest sytuacja, w której pomimo formalnego obowiązywania OchrZabytU jej przepisy nie będą w rzeczywistości funkcjonowały w obrocie prawnym z uwagi na niemożność ich pogodzenia z wprowadzonymi następnie przepisami ustaw odrębnych¹⁴.

Wątpliwości zgłoszone w doktrynie trudno uznać za bezzasadne i wytykana ustawodawcy wadliwość konstrukcyjna art. 2 OchrZabytU jest istotna. Przedmiotem tego opracowania nie może być jednak analiza całości problematyki art. 2 OchrZabytU, a rozważania natury walidacyjnej należy odnieść wyłącznie do ustawy o lasach.

Rozpoczynając analizę relacji ustawy o ochronie zabytków do ustawy o lasach należy zwrócić uwagę na interesującą koncepcję teoretyczną, którą opracował *W. Radecki*. Autor ten wskazuje pełną możliwość funkcjonowania obok siebie instrumentów prawa ochrony środowiska i prawa ochrony przyrody z instrumentami właściwymi do ochrony zabytków. Współgranie tychże instrumentów jest możliwe przy odmiennym rozłożeniu akcentów. Otóż *W. Radecki* z powodzeniem bada oba te obszary regulacji prawnych, analizując zasadniczą kwestię, jaką jest ochrona walorów turystycznych¹⁵.

¹³ *R. Golał*, Ustawa, s. 13.

¹⁴ *P. Antoniak*, [w:] *M. Cherka* (red.), Ustawa, s. 9.

¹⁵ *W. Radecki*, Ochrona walorów, s. 155.

W ramach problematyki ochrony walorów turystycznych *W. Radecki* rozważa zarówno aspekty ochrony zabytków, jak i aspekty ochrony przyrody i szerszej ochrony środowiska. Dzięki takiemu ujęciu unika On rozważań walidacyjnych pomiędzy poszczególnymi aktami prawnymi, koncentrując się na najistotniejszych zagadnieniach ochrony walorów turystycznych.

W taki sam sposób można ujmować problematykę lasu jako zabytku. Koncepcja *W. Radeckiego* jest tu bardzo przydatna. Jedną bowiem z funkcji, jakie las powinien pełnić jest funkcja turystyczna¹⁶. Wiąże się ona z szerszym zagadnieniem prawa jednostki do wypoczynku¹⁷. Uwzględnianie funkcji turystycznej lasu nie koliduje z ochroną lasu jako zabytku. Wszak i w tym ostatnim przypadku istnieje możliwość udostępniania zabytku nieruchomego.

Trzeba jednak wyraźnie wskazać, że ochrona lasu jako zabytku nie uchybia i nie może uchybiać ochronie lasu, jako elementu przyrodniczego. Jak wykazał to *W. Radecki* te dwa kierunki ochrony mogą ze sobą współistnieć i się wzajemnie uzupełniać, jednak pełnią one odrębne funkcje i zadania. Taka intencja przyświecała ustawodawcy, który w art. 2 OchrZabytU, choć nieudolnie, ale jednak wyraził swoją myśl, iż reżim ochrony zabytków nie może zastępować ochrony uregulowanej w innych aktach prawnych. Uwzględnił również i to, że inne kierunki ochrony są w pełni uzasadnione i to one mają pierwszeństwo przed ochroną zabytków.

Ta ostatnia myśl prawodawcy jest szczególnie widoczna właśnie w przypadku lasów. Nie ulega wątpliwości, że priorytetowe znaczenie dla ochrony lasów mają instrumenty uregulowane w przepisach LasU. One to bowiem w sposób bezpośredni zmierzają do uzyskania efektu ochronnego w wymiarze środowiskowym. Ochrona zabytków ogranicza się w tym wypadku jedynie do wpisania lasu do rejestru zabytków nieruchomych, jednak sama z siebie nie prowadzi do uzyskania efektów przyrodniczych. Te zapewniają tylko instrumenty osadzone w prawie ochrony środowiska, a przede wszystkim w ustawie o lasach.

Można też postawić tezę, że ochrona środowiska poradzi sobie bez ochrony zabytków, ale ochrona zabytków nie poradzi sobie w przypadku lasów bez ochrony środowiska.

Paradoks wzajemnych relacji pomiędzy tymi dwoma reżimami polega też na tym, o czym była mowa wyżej, że to ochrona zabytków prowadzi większe ograniczenia w funkcji produkcyjnej lasu, niż ochrona środowiska. Ta druga uwzględnia bowiem w ramach trwale zrównoważonej gospodarki leśnej potrzeby ochronne. Ta pierwsza w zasadzie wyłącza funkcję produkcyjną.

¹⁶ Por. *M. Walas*, Korzystanie z lasu a korzystanie ze środowiska, s. 95 i n.

¹⁷ *B. Rakoczy*, Konstytucyjne prawo do wypoczynku a ochrona przyrody, s. 93–101.

Konsekwencją takich relacji pomiędzy ochroną środowiska, szczególnie ochrony przyrody, a ochroną zabytków jest również kwestia kompetencji poszczególnych organów, podmiotów i jednostek.

Należy zwrócić uwagę, że pomimo deklaracji prawodawcy wyrażonej w art. 2 LasU ochrona lasów jest zróżnicowana i inaczej jest ona uregulowana w lasach Skarbu Państwa, a inaczej w pozostałych lasach. Jedynie w tym drugim przypadku mamy do czynienia z typowym stosunkiem administracyjnoprawnym, którego stronami są starosta, działający jako organ administracji publicznej i właściciel gruntu leśnego. Natomiast w przypadku lasów, których właścicielem jest Skarb Państwa zarządza nimi Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe, co wynika z art. 4 ust. 1 LasU. Jak stanowi art. 4 ust. 2–4 LasU:

„2. Przepisu ust. 1 nie stosuje się do lasów:

- 1) będących w użytkowaniu wieczystym parków narodowych;
- 2) wchodzących w skład Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa;
- 3) będących w użytkowaniu wieczystym na mocy odrębnych przepisów.

3. W ramach sprawowanego zarządu Lasy Państwowe prowadzą gospodarkę leśną, gospodarują gruntami i innymi nieruchomościami oraz ruchomościami związanymi z gospodarką leśną, a także prowadzą ewidencję majątku Skarbu Państwa oraz ustalają jego wartość. 4. Nadzór nad Lasami Państwowymi sprawuje minister właściwy do spraw środowiska¹⁸.

Jak wynika z art. 4 ust. 2 LasU ustawodawca nie wyłącza spod ogólnej kompetencji Lasów Państwowych lasów objętych ochroną zabytków, zatem Lasy Państwowe wykonują swoje zadania także i w takich lasach, które stanowią zabytek nieruchomy. Nadzór konserwatorski jest więc tutaj wyłączony na rzecz nadzoru ministra właściwego do spraw środowiska. Minister ten sprawuje też nadzór nad gospodarką leśną, co wynika z art. 5 ust. 1 pkt 1 LasU.

Z kolei w przypadkach pozostałych lasów nadzór nad gospodarką leśną sprawuje starosta, co wynika z art. 5 ust. 1 pkt 2 LasU. Trzeba jednak zauważyć, że w przypadku starosty nadzoruje on jedynie gospodarkę leśną, co nie uchybia kompetencjom wykonywanym przez inne organy administracji publicznej w ramach nadzoru konserwatorskiego. Kompetencje starosty ograniczają się jedynie do gospodarki leśnej, a nie całokształtu działań właściciela. Inaczej rzecz się przedstawia w przypadku lasów, których właścicielem jest Skarb Państwa. W tym wypadku pełen nadzór sprawuje minister właściwy do spraw środowiska.

Reasumując należy stwierdzić, że grunt leśny nie spełnia wymogów materialnoprawnych pojęcia zabytek nieruchomy ze względu na to, iż dla jego powstania działalność człowieka nie ma znaczenia. Może on powstać w wyniku

¹⁸ Zob. B. Rakoczy, Ustawa, s. 23.

takiej działalności, ale nie jest to konieczne dla objęcia danego gruntu ochroną jako lasu. Tymczasem dla ochrony zabytków znaczenie ma pierwiastek działalności i aktywności człowieka. Las może być wpisany do rejestru zabytków tylko dlatego, że taka możliwość wynika wprost z ustawy o lasach.

Wpisanie lasu do rejestru zabytków pociąga za sobą konsekwencje określone w OchrZabytU, choć jak wskazuje ustawodawca ochrona ta nie uchybia przepisom o ochronie środowiska, w tym i o ochronie przyrody. Instrumenty ochrony środowiska wyprzedzają więc zastosowanie instrumentów ochrony zabytków. Konsekwencją jest też priorytetowa kompetencja organów sprawujących nadzór na podstawie ustawy o lasach, a nie na podstawie ustawy o ochronie zabytków. Jedynie w przypadku innych gruntów leśnych, jak grunty Skarbu Państwa nadzór starosty jest ograniczony jedynie do nadzoru nad gospodarką leśną.